

> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag

Bestuursstaf
Directie Communicatie

Kalvermarkt 32
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Contactpersoon

Datum **17 FEB 2020**
Onderwerp Besluit op uw Wob-verzoek

Geachte

Bij brief van 18 november 2019 heeft u een verzoek ingediend als bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur (hierna Wob). In uw verzoek vraagt u naar documenten die betrekking hebben op het beleid van het ministerie van Defensie om al dan niet te communiceren met de Tweede Kamer over de Nederlandse luchtaanvallen (en bijkomende nevenschade) tijdens de missie Inherent Resolve in de periode 1 januari 2014 tot heden.

Onze referentie
BS202002477

Bijlage

4
*Bij beantwoording datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

Bij Kamerbrief van 4 november 2019 (Kamerstuk 27 925, nr. 670) is uitgebreid toelichting gegeven over het algemene beleid van Defensie inzake de mate van transparantie over luchtaanvallen in de strijd tegen ISIS gedurende de inzet en na de beëindiging van de inzet, en over transparantie over die gevallen waarbij er mogelijk sprake was van burgerslachtoffers. Daarbij is tevens verwezen naar eerdere Kamerbrieven over dit kabinetsbeleid.

Over het algemene beleid met betrekking tot transparantie over de luchtaanvallen wordt in de brief aangegeven dat in de tweede inzetperiode de rapportage over de Nederlandse wapeninzet in de luchtcampagne van de anti-ISIS coalitie is uitgebreid. Gedurende de inzet in 2018 rapporteerde het ministerie van Defensie in het openbare «Weekoverzicht Defensieoperaties» al in meer detail over het aantal missies, locaties, type doel en wapeninzet van onze F-16's in de strijd tegen ISIS. De inschatting was dat informatie zoals opgenomen in deze weekoverzichten kon vrijgegeven worden zonder daarbij de nationale, operationele en personele veiligheid in gevaar te brengen en viel binnen de mogelijkheden van het opereren in de anti-ISIS coalitie.

Over het transparantiebeleid over die gevallen waarbij er mogelijk sprake was van burgerslachtoffers worden de afwegingen van personele, operationele en nationale veiligheid die daarbij een rol spelen uitgebreid benoemd en omschreven, met verwijzingen naar eerdere Kamerbrieven over dit kabinetsbeleid, en zijn daarmee reeds openbaar. De procedure minimaliseren / melden burgerslachtoffers is reeds openbaar gemaakt met antwoorden op de Kamervragen op 10 februari jl. (met Kamernummer 2020D05145).

Na initiële gesprekken op ambtelijk en politiek niveau die hierover sinds de beëindiging van de missie reeds met enige regelmaat plaatsvonden is op 29 augustus aan de minister het volgende bericht: "op ambtelijk niveau zijn de (on)mogelijkheden m.b.t. meer transparantie in deze fase nog onvoldoende uitgewerkt om u te adviseren over een evt. beleidswijziging." Deze nota van 29 augustus 2019 besluit ik gedeeltelijk openbaar te maken. Een aantal passages uit deze nota vallen buiten de reikwijdte van uw verzoek. Eén passage van een intern

advies maak ik niet openbaar op grond van artikel 11 van de Wob, omdat dit om een persoonlijke beleidsopvatting gaat.

Bestuursstaf
Directie Communicatie

De werkgroep die is opgericht om de (on)mogelijkheden te onderzoeken en daarover een Kamerbrief op te stellen heeft van een aantal bijeenkomsten verslagen opgesteld. Deze verslagen besluit ik gedeeltelijk openbaar te maken. Het resultaat van de inspanningen van deze werkgroep is neergelegd in eerdergenoemde Kamerbrief van 4 november 2019. Aan deze definitieve Kamerbrief liggen meerdere concept-Kamerbrieven ten grondslag. Suggesties voor en daadwerkelijke conceptteksten van deze Kamerbrief die niet in de uiteindelijke versie zijn opgenomen, maak ik niet openbaar op grond van artikel 11 van de Wob.

Datum
17 FEB 2020
Onze referentie
BS202002477

Op grond van artikel 11, eerste lid, van de Wob wordt in geval van een verzoek om informatie uit documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie verstrekt over daarin opgenomen beleidsopvattingen. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat onder het begrip "documenten opgesteld ten behoeve van intern beraad" onder meer moet worden begrepen: nota's van ambtenaren aan hun politieke en ambtelijke leidinggevenden, correspondentie tussen onderdelen van een ministerie en tussen ministeries onderling, concepten van stukken, agenda's, notulen en samenvattingen en conclusies van interne besprekingen.

Het interne karakter van een document wordt bepaald door het oogmerk waarmee het stuk is opgesteld. De steller van het document moet de bedoeling hebben gehad dat het zou dienen voor gebruik binnen de overheid. De vertrouwelijkheid van het intern beraad beoogt een ongehinderde bijdrage van ambtenaren en betrokkenen bij de beleidsvorming en voorbereiding hiervan, te waarborgen. Zij moeten in alle openheid onderling en met bewindspersonen kunnen communiceren. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden bijvoorbeeld verstaan: meningen, opinies, commentaren, voorstellen en conclusies met de daartoe gevoerde argumenten.

De persoonlijke beleidsopvattingen verstrek ik niet. Ik acht het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering indien de standpunten van ambtenaren zelfstandig worden betrokken in de publieke discussie.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De Minister van Defensie
voor deze
De Secretaris-Generaal,

Mr. G.H.A. van Craikamp

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar indienen bij de Minister van Defensie. Het bezwaarschrift dient te worden gericht aan DienstenCentrum Juridische Dienstverlening, Commissie advisering bezwaarschriften Defensie, Postbus 90004, 3509 AA Utrecht. Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend, een dagtekening bevatten en van de naam en het adres van de indiener zijn voorzien. Uit het bezwaarschrift moet duidelijk blijken tegen welk besluit en op welke gronden bezwaar wordt gemaakt.

Aan De minister
I.a.a. De staatssecretaris/SG
Van DIAO/DGB
Afgestemd met DJZ/DCO

nota

Transparantie burgerslachtoffers luchtaanvallen

Ter informatie

Bestuursstaf
DG-Beleid

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Dossierhouder

Datum
29 augustus 2019

Onze referentie
BS2019016893

Bijlagen
1. Ontvangen document
'Voorstellen burgerslachtoffers'

In afschrift aan
DJZ
DCO
DOPS

Aanleiding

- Het exhibitieverzoek dat op 3 september dient voor de Rechtbank inzake de beweerdelijke Nederlandse betrokkenheid bij een luchtaanval in Irak, en uw gesprek met DIAO/DGB en DJZ d.d. 10 juli jl. over het te voeren inhoudelijke verweer in deze gerechtelijke procedure.
- Het verweerschrift is onlangs door derden in de openbaarheid gebracht, wat geleid heeft tot mediavragen over 1) deze specifieke zaak en 2) de gevolgen van dit verweer voor het beleid m.b.t. transparantie burgerslachtoffers bij luchtaanvallen.
- Uw toezegging in het algemeen overleg (AO) Voortgangsrapportage Nederlandse bijdrage aan anti-ISIS coalitie d.d. 28 mei jl. dat de Kamer na het zomerreces een reactie (brief) ontvangt op een aantal voorstellen van enkele Kamerleden m.b.t. meer transparantie, waarbij ook het gevaar van herleidbaarheid richting het thuisfront zal worden betrokken.

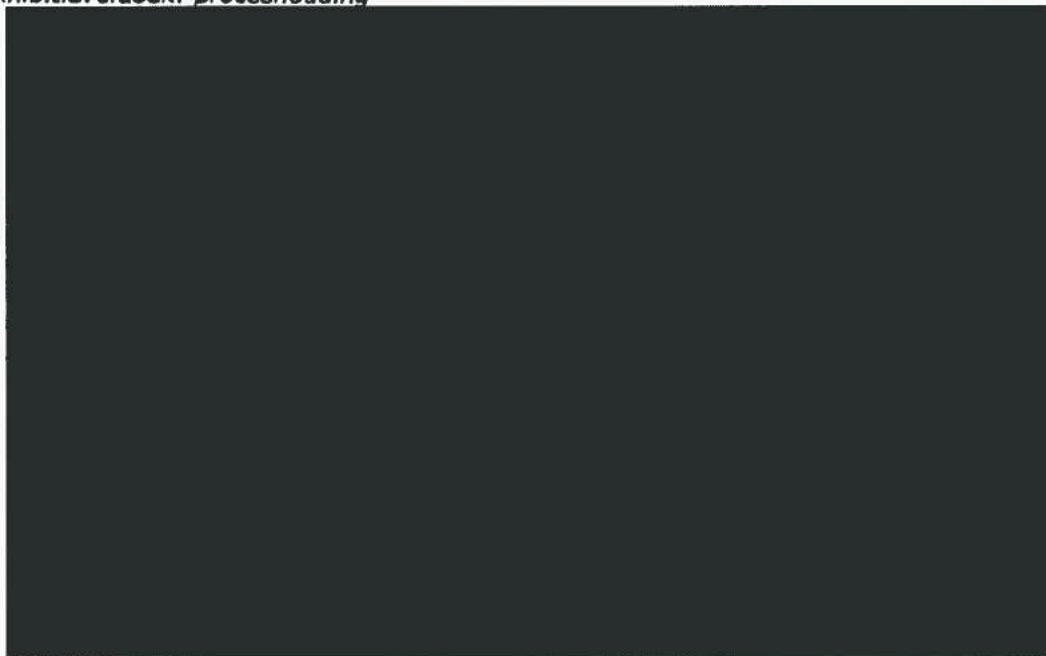
Kern

- Exhibitieverzoek: er wordt een inhoudelijk verweer gevoerd tegen het exhibitieverzoek waarbij de Landsadvocaat zal verklaren dat Nederland niet betrokken is geweest bij de betreffende luchtaanval en het ministerie van Defensie daarom niet kan voldoen aan het exhibitieverzoek. Deze proceshouding staat een evt. aanpassing van het algemene beleid m.b.t. transparantie niet in de weg.
- In reactie op mediavragen over dit specifieke proces wordt aangegeven dat Defensie geen uitspraken doet over lopende rechtszaken.
- Toezegging: op ambtelijk niveau zijn de (on)mogelijkheden m.b.t. meer transparantie in deze fase nog onvoldoende uitgewerkt om u te adviseren over een evt. beleidswijziging. Aan de Kamer kan derhalve bij de eerstvolgende gelegenheid worden gemeld dat dit onderzoek meer tijd in beslag neemt dan voorzien, en dat de Kamer de reactie (brief) die is toegezegd voor na de zomer op een later moment zal ontvangen.
- In reactie op mediavragen over de gevolgen van het verweer voor het beleid m.b.t. transparantie wordt aangegeven dat u de Kamer heeft toegezegd de (on)mogelijkheden te onderzoeken en dat we daar op dit moment niet op vooruit kunnen lopen. Eventueel kan daarbij verwezen worden naar wat u hierover aan de Kamer heeft gemeld (zie vorige punt).

Toelichting

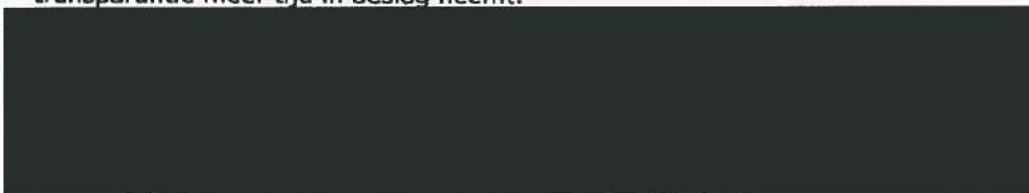
Exhibitieverzoek: proceshouding

buiten
reikwijdte

Toezegging

- Enkele Kamerleden hebben tijdens eerder genoemd AO een document met elf voorstellen overhandigd m.b.t. meer transparantie (zie bijlage 1). U heeft toegezegd hier welwillend naar te zullen kijken.
- Kamerlid Belhaj (D66) heeft een VAO aangevraagd m.b.t. het onderwerp burgerslachtoffers, in te plannen ná ontvangst van de toegezegde reactie (brief). Het is onduidelijk of zij het VAO uit zal stellen wanneer aan de Kamer wordt gemeld dat de reactie langer op zich laat wachten.
- De eerstvolgende gelegenheid voor de Kamer om te vragen naar de stand van zaken m.b.t. deze toezegging is het AO Voortgang/Evaluatie Missies en Operaties d.d. 1 oktober. In de voorbereidende stukken zal worden opgenomen dat het onderzoek naar de (on)mogelijkheden m.b.t. meer transparantie meer tijd in beslag neemt.

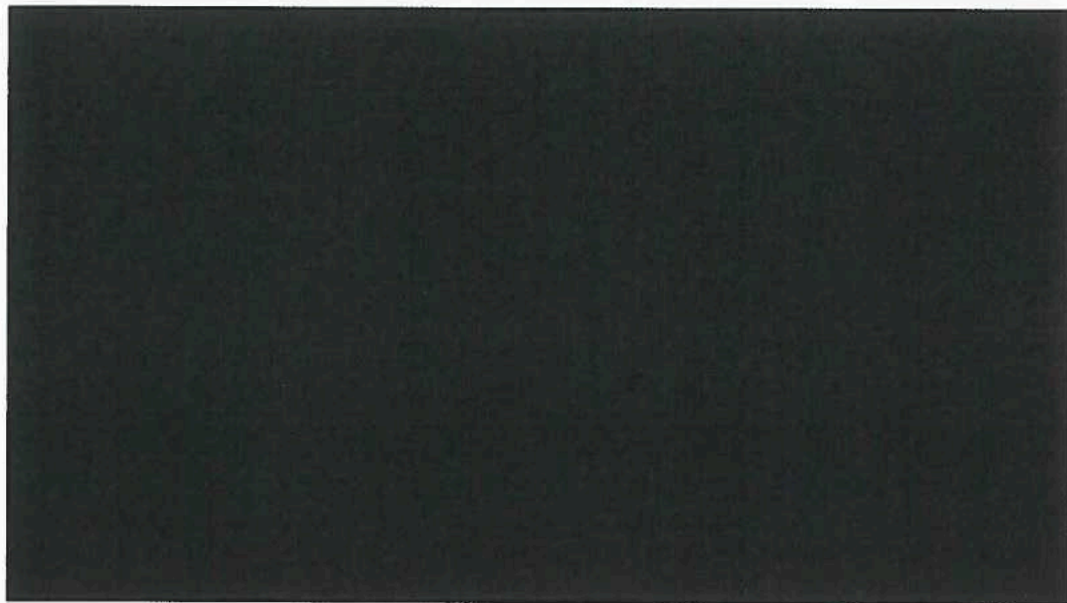
Achtergrond

Exhibitieverzoek

- Eerdere verzoeken

buiten
reikwijdte

~~DE DIRECTEUR-GENERAAL BELEID~~

Mr. J.C.S. Wijnands

Bijlage 1: ontvangen document 'Voorstellen burgerslachtoffers'

20190523 Voorstellen burgerslachtoffers

In de strijd tegen Islamitische Staat (IS) blijkt steeds opnieuw uit onafhankelijk onderzoek, van onder andere Amnesty International en monitoringsorganisatie Airwars, dat in werkelijkheid bij allerlei operaties een veelvoud (soms wel tien keer zoveel) aan burgerslachtoffers is gevallen door optreden van de coalitie onder leiding van de VS dan officieel wordt toegegeven.

Nederland is bijzonder intransparant. Tot eind vorig jaar, toen de F-16's werden teruggetrokken, zijn zo'n 2.100 luchtaanvallen uitgevoerd. Slechts in één enkel geval is bevestigd dat hierbij burgerdoden zijn gevallen, zonder daarbij het precieze aantal te noemen. Bij twee andere luchtaanvallen zijn respectievelijk 'zeer waarschijnlijk' en 'mogelijk' burgers omgekomen.

Daarmee is de strijd tegen IS grotendeels een geheime oorlog. Dat is onacceptabel. Daarom de volgende voorstellen aan de coalitie, en aan Nederland in het bijzonder:

- Communiceer open en eerlijk over de gevolgen van de strijd tegen IS, waarbij niet alleen ingezoomd wordt op positieve aspecten;
- Doe onafhankelijk onderzoek, ook op de grond, naar burgerslachtoffers in de strijd tegen IS;
- Maak een serieuze analyse die antwoord geeft op de vraag waarom onafhankelijk onderzoek steevast op een veel hoger aantal burgerslachtoffers uitkomt dan officieel wordt erkend;
- Doe onderzoek naar mogelijke oorlogsmisdaden, waar organisaties als Amnesty International op wijzen, in de strijd tegen IS;
- Maak een overzicht van geleerde lessen uit de strijd tegen IS met het oog op het in de toekomst beter voorkomen van burgerslachtoffers;
- Geef details vrij (over datum, tijdstip en precieze locatie) zodat onafhankelijke organisaties kunnen controleren in welke mate westerse aanvallen hebben geleid tot burgerslachtoffers, in het bijzonder bij specifieke incidenten waarbij (mogelijke) burgerslachtoffers wel zijn erkend;
- Maak onderzoek naar incidenten waarbij (mogelijk) burgerslachtoffers zijn gevallen openbaar;
- Hanteer als coalitie een eenduidig beleid, waarbij de meest transparante landen als voorbeeld dienen;
- Geef eerlijk antwoord op slachtoffers van (mogelijk) westers militair optreden in Irak en Syrië die zich melden, onder andere in Nederland;
- Maak serieus werk van schadeloosstelling van slachtoffers die zich melden, waarbij de bewijslast niet onnodig hoog gelegd dient te worden;
- Maak op het ministerie van Defensie capaciteit vrij zodat ambtenaren zich kunnen toespitsen op het monitoren van burgerslachtoffers in de gewapende strijd, ook bij toekomstige conflicten, waarbij systematisch wordt bijgehouden wat de gevolgen zijn van militair ingrijpen.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

4 oktober 2019

Beste collega's,

Hierbij het verslag van de bijeenkomst van vandaag over transparantie burgerslachtoffers en de daaruit voortgekomen actiepunten.

Aanleiding

De aanleiding van het gesprek is de wens van de minister om voor de begrotingsbehandeling (begin november) met een Kamerbrief te komen waarin we positie bepalen inzake de oproep van Kamerleden, maatschappelijke organisaties en media om meer openheid te geven over gevallen waarin mogelijk burgerslachtoffers zijn gevallen na Nederlandse wapeninzet. Er hebben de afgelopen maanden, sinds de toezegging van de minister al verschillende gesprekken op ambtelijk niveau plaatsgevonden over dit onderwerp. Ook is er al een gesprek gevoerd met Airwars.

Inhoud

Gezien de grote tijdsdruk was het noodzakelijk om op korte termijn bij elkaar te komen. Ontbrekende spelers (MIVD, DOPS J3 en J5) zijn van tevoren om input gevraagd. De urgentie van het snel ontwikkelen van een duidelijke houding werd aan het begin van de bijeenkomst benadrukt. Naast het verzoek van de minister volgen Kamerleden van zowel oppositie en coalitie het dossier op de voet. Bovendien hebben diverse media vragen gesteld over incidenten met mogelijke NLse betrokkenheid, komt in november een boek uit van een vlieger en werken NOS en NRC aan een rapportage aan het effect op de grond van het gooien van een bom die mogelijk op zeer korte termijn wordt uitgezonden. Bovendien volgt op 15 oktober een uitspraak in het lopende exhibitieverzoek.

Er werd onderscheid gemaakt tussen twee pijlers:

- Pijler 1: hoe om te gaan met incidenten in het verleden (de drie gevallen die reeds gecommuniceerd zijn aan de Kamer)?
- Pijler 2: hoe om te gaan met een mogelijk structurele aanpassing van het transparantiebeleid?

Hiervoor moeten we de volgende aspecten z.s.m. helder in beeld hebben:

- Nieuwe weegmoment tussen transparantie en nationale/operationele/personele veiligheid/eenheid van de coalitie: welke andere afweging kunnen we nu wel/niet maken vs. het verleden, en wat is daarvoor de argumentatie?
- Wat zijn de onderliggende argumenten/risico's voor de nationale/operationele/personele veiligheid/eenheid van de coalitie?
- Wat zijn de juridische consequenties? [REDACTED]
- Hoe zouden we pijler 2 moeten inbedden in de organisatie?
- Hoe gaan we om met de communicatie over een mogelijke beleidswijziging? Naar buiten, maar vooral richting de eigen collega's en het thuisfront. Personele veiligheid is immers leidend!

Om ons te voeden met voldoende informatie om tot een gewogen ambtelijk advies te komen, zijn de volgende processen in gang gezet:

- Bij de coalitiepartners VS, VK, Australië en Frankrijk wordt nagevraagd hoe zij omgaan met transparantie over burgerslachtoffers
- Bij de NCTV is een aanvraag uitgezet een analyse te maken over de mogelijke risico's voor de nationale veiligheid wanneer het transparantiebeleid zou worden aangepast

Actiepunten en volgende bijeenkomst

Hiervoor zijn de volgende actiepunten geïdentificeerd:

- DGB
 - o Algemene coördinatie taken
 - o Verzamelen input protocollen coalitiepartners
 - o Opvragen analyse nationale veiligheid NCTV
 - o Contact onderhouden met politieke leiding
- DJZ
 - o Analyse van de juridische consequenties voor beide pijlers
- DCO
 - o Contact met pers en beantwoorden persvragen, voorlopig langs de lijn van de procesbrief
 - o Voorstel maken (ism DOPS/CLSK) over het proces van (interne) communicatie van mogelijke beleidswijziging
- DOPS/CLSK
 - o Aanleveren van een analyse voor de operationele/personele veiligheid/eenheid van de coalitie voor beide pijlers. Wat zijn precies de knelpunten en onderliggende argumenten? Wat zijn eventueel risico's voor het thuisfront?
 - o Voorstel maken (ism DCO) hoe een mogelijke beleidswijziging kan worden gecommuniceerd met (het betrokken) Defensiepersoneel/thuisfront

We hebben afgesproken de komende week te gebruiken om alle benodigde informatie boven water te krijgen en vrijdag 11 oktober weer bijeen te komen om een adviesrichting af te stemmen.

Tot slot

Tot slot nog een oproep om:

- 1) [REDACTED]
- 2) [REDACTED]
- 3) [REDACTED]

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

DEPARTEMENTAAL VERTROUWLIJK

11 oktober 2019

Collega's,

Dank voor de vruchtbare vergadering vanmiddag. Hierbij een kort verslag en overzicht van de actiepunten.

Verslag

Aanleiding van de verkenning van een mogelijke beleidswijziging inzake transparantie burgerslachtoffers is een oproep van een groep Kamerleden tot meer transparantie en de toezegging van de minister dit serieus te onderzoeken. Doel van deze bijeenkomst was het bespreken van de analyses en actiepunten voortgekomen uit de vergadering van 4 oktober om tot verdere actiepunten en een adviesrichting te komen.

Aanwezig waren 3 vertegenwoordigers van DGB en een vertegenwoordiger van DCO, DJZ, DOPS, MIVD en de PA van de minister. De kern van de bespreking was de verhouding tussen operationele, personele en nationale veiligheid en de eenheid van de coalitie versus transparantie. Na een zorgvuldige evaluatie is tot onderstaande conceptrichting gekomen.

[concepttekst]

[concepttekst]

Overeengekomen is om te beginnen met het opstellen van een nota en een Kamerbrief langs deze lijn.

NB: deze conceptpassage zal tevens gespiegeld moeten worden aan bijgevoegd art. 100 brief.

Actiepunten:

DGB

- Contact Defats VK en UK
- Contact AIVD + NCTV

[concepttekst]

- Interne communicatie; moment met CLSK-collega's en Minister

DCO

- Plan van aanpak voor interne (ism DOPS) en externe communicatie
 - o Q&A's ism DGB
 - o Doorsturen antwoorden Target Support Cell aan DGB als input voor Kamerbrief

Allen

- Verzorgen van input bij DGB voor Kamerbrief en nota

DEPARTEMENTAAL VERTROUWLIJK

[Redacted content]

Departementaal vertrouwelijk

16 oktober 2019

Veel dank voor wederom een vruchtbare bijeenkomst. Zoals besproken is de kern van de beleidswijziging in de volgende concepttekst samengevat:

[concepttekst] [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] [concepttekst]

[REDACTED] en ik gaan de komende dagen aan de slag een Kamerbrief en nota op te stellen langs de lijn van de besproken elementen (goed toelichten van targetting proces en proces CENTCOM, openheid waar het kan binnen de grenzen van op/pers./nat. veiligheid, consequenties van opereren in coalitieverband). We komen begin volgende week bij de relevante betrokkenen op de lijn om deze aan te vullen en af te stemmen.

Verder houden DCO en wij contact over wat het plan wordt voor het bespreekmoment met vliegers/CLSK.

Departementaal vertrouwelijk

